

Przeciw nicości: miłość i zmysły

Starter:

- fotografia współczesna: maliny; współistnienie miłości i śmierci; erotyzm w poezji Leśmiana; polecenie odwołujące się do wiedzy ucznia;

Rozdział: Przed ciekawych wzrokiem...

- nagranie audio: Bolesław Leśmian, W malinowym chruśniaku, czyta Karolina Porcari; Bolesław Leśmian „W malinowym chruśniaku”; dwa ćwiczenia interaktywne; pięć ćwiczeń otwartych związanych z interpretacją wiersza;

Rozdział: W pewną noc lipcową

- fotografia współczesna: pszczoły; Bolesław Leśmian „Pszczoły”; ćwiczenie interaktywne i zestaw ćwiczeń otwartych odnoszących się do wiersza;

Rozdział: Metafizyka codzienności Leśmiana

- dwa ćwiczenia otwarte odnoszące się do audycji radiowej link;

Rozdział: W ogrodzie rozkoszy

- obraz: Ogród rozkoszy ziemskich. Hieronim Bosch; trzy ćwiczenia otwarte związane z obrazem;

Rozdział: Zadaniowo

- dwa ćwiczenia otwarte (w tym: polecenie napisania eseju na temat: „Doświadczenie zmysłowe – potęgowanie istnienia czy ucieczka od nicości?” oraz rozprawki: „Różne oblicza miłości w literaturze”. Odwołaj się do wiersza W malinowym chruśniaku oraz innych tekstów literackich. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów); ćwiczenie interaktywne słowa kluczowe.

Bibliografia:

-
- Źródło: Bolesław Leśmian, *W malinowym chruśniaku*, [w:] tegoż, *Poezje wybrane*, Wrocław 1983, s. 88.
- Źródło: Bolesław Leśmian, *Pszczoty*, [w:] tegoż, *Poezje wybrane*, Wrocław 1983, s. 160–161.

Przeciw nicości: miłość i zmysły

Maliny

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Eros i **Tanatos**, miłość i śmierć – to siły, które kształtują ludzką kondycję w sposób zasadniczy. Z perspektywy potocznej świadomości zdawać się mogą doświadczeniami biegunowo odmiennymi. W kulturze funkcjonują jednak w mocnym zespoleniu, które – nie tak widoczne może w codziennej praktyce życia – wyraźnie przedstawiane jest w sztuce i w literaturze.

W poezji Bolesława Leśmiana niektóre z energii były uruchamiane w imię istnienia, a przeciw nicości. Kreująca energia słowa, rozbuchana energetyczność natury, wiążąca z istnieniem energia zmysłów, energia heroicznego czynu w pogoni za nieosiągalnym – to tylko niektóre z nich. Ważną rolę odgrywa tu również energia doświadczenia erotycznego.

Już wiesz

Odwołując się do dowolnych tekstów kultury, rozważ, w jaki sposób doświadczenia miłości i przemijalności związane są ze sobą w ludzkim doświadczaniu życia.

Przed ciekawych wzrokiem...

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/PTc71FKCr>

Bolesław Leśmian, *W malinowym chruśniaku* czyta Karolina Porcari

Źródło: a. nn., *W malinowym chruśniaku*, czyt. Karolina Porcari Porcari, licencja: CC BY 3.0.

Karolina Porcari czyta utwór Bolesława Leśmiana pt. „W malinowym chruśniaku”.

Bolesław Leśmian

W malinowym chruśniaku

W malinowym chruśniaku, przed ciekawych wzrokiem
Zapodziani po głowy, przez długie godziny
Zrywaliśmy przybyłe tej nocy maliny.
Palce miałaś na oślep skrwawione ich sokiem.

Bąk złośnik huczał basem, jakby straszył kwiaty,
Rdzawe guzy na słońcu wygrzewał liść chory,
Złachmaniałych pajęczyn skrzyły się wisiory,
I szedł tyłem na grzbiecie jakiś żuk kosmaty.

Duszo było od malin, któreś, szepcząc, rwała,
A szept nasz tylko wówczas nacichał w ich woni,
Gdym wargami wygarniał z podanej mi dłoni
Owoce, przepojone wonią twego ciała.

I stały się maliny narzędziem pieszczoty
Tej pierwszej, tej zdziwionej, która w całym niebie
Nie zna innych upojeń, oprócz samej siebie,
I chce się wciąż powtarzać dla własnej dziwoty.

I nie wiem, jak się stało, w którym okamgnieniu,
Żeś dotknęła mi wargą spoconego czoła,
Porwałem twoje dłonie — oddałaś w skupieniu,
A chruśniak malinowy trwał wciąż dookoła.

Źródło: Bolesław Leśmian, *W malinowym chruśniaku*, [w:] tegoż, *Poezje wybrane*, Wrocław 1983, s. 88.

Przeczytaj uważnie wiersz *W malinowym chruśniaku* Bolesława Leśmiana, a następnie wykonaj polecenia i odpowiedz na pytania:

Ćwiczenie 1

Wskaż właściwą odpowiedź na następujące pytania:

Pytanie	Odpowiedź 1	Odpowiedź 2	Odpowiedź 3
Która z przedstawionych formuł właściwie oddaje charakter skonstruowanej w wierszu przestrzeni?	Przestrzeń w wierszu ma charakter zamknięty, wyizolowany. ☐	Przestrzeń w wierszu ma charakter otwarty. ☐	Przestrzeń w wierszu ma charakter abstrakcyjny. ☐
W jakich kategoriach przedstawione zostało w wierszu doświadczenie erotyczne?	W kategoriach psychicznych, duchowych. ☐	W kategoriach cielesności, zmysłowości. ☐	W kategoriach platonicznej sympatii. ☐
Jaką funkcję w rzeczywistości przedstawionej pełni przyroda?	Jest wyłącznie tłem i pozostaje bez związku z sytuacją. ☐	Ujęta w kategoriach witalistycznych i zmysłowych, wzmacnia erotyczne napięcie właściwe przedstawionej w utworze sytuacji. ☐	Sposób przedstawienia przyrody w utworze kontrastuje z erotycznym nacechowaniem sytuacji spotkania dwojga kochanków. ☐

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Określ osobę mówiącą oraz adresata wypowiedzi (wskaż odpowiadające tym kategoriom fragmenty tekstu). Następnie krótko scharakteryzuj sytuację przedstawioną w wierszu.

Ćwiczenie 3

Scharakteryzuj przestrzeń i scenografię właściwe sytuacji przedstawionej w utworze.

Ćwiczenie 4

Omów jak najwięcej elementów o nacechowaniu witalistycznym pojawiających się w tekście.

Ćwiczenie 5

Znajdź i wypisz z tekstu jak najwięcej elementów reprezentujących zmysłowy wymiar rzeczywistości przedstawionej.

Ćwiczenie 6

Zaznacz właściwe odpowiedzi. Które z wymienionych elementów rzeczywistości przedstawionej budują nastrój intymności w wierszu?

☐ jawność sytuacji

☐ szept

☐ dystans między bohaterami

☐ obojętność mężczyzny i kobiety

☐ izolacja bohaterów, ukrycie w malinowym chruśniaku

☐ dotyk, pieszczota

☐ zapach

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 1

Jakie odczucia budzi w tobie wiersz *W malinowym chruśniaku*? Zapisz swoje przemyślenia.

W pewną noc lipcową

Źródło: a. nn., *Pszczoły*, licencja: CC BY 3.0.

((**Bolesław Leśmian**

Pszczoły

W zakamarku podziemnym, w mieszkalnym pomroku,
Gdzie zmarły, zamiast dachu, ma nicość nad głową,
W pewną noc Wiekuistą, a dla nas — Lipcową
Coś zabrzękło... Śmierć słyszy i przynagła kroku...

A to — pszczoły, zmyliwszy istnienia ścieżynę,
Zboczyły do tych pustek, jak do złego ula!
Rój się iskrzy tak obco, tak brzęcząco hula,
Że strach w mroku tę jurną ujrzyć pozłocinę!...

A zmarli w zachwyceniu, źrenicę rozwiewną
Przesłaniając od blasku skruszałych rąk wiórem,
Tłoczą się cień do cienia i wołają chórem:
— «To — pszczoły! Pamiętacie? To — pszczoły na pewno!»

Przytłumione snem bóle na nowo ich trawia!
Wdzięczni drobnym owadom za zbudzoną ranę,
Z wszystkich sił swej nicości patrzą w skry zbłąkane,
Co wzdłuż śmierci i w poprzek żywcem się złotawią...

Znali niegdyś te cudła złotego pomiotu,
A dzisiaj, zaniedbani w swych mgieł niedobrzysku,
Podziwiają skrzydlatą szaradę rozbłysku
I chyżą łamigłówkę brzęczącego lotu!

Ale, drogę powrotną zwęszywszy w odmęcie,
Pszczoły lśnią się gromadą już co chwila rzadszą,
Już — w świat się przedostając, gasną na zakręcie, —
Już ich — nie ma! — A oni wciąż patrzą i patrzą...

Źródło: Bolesław Leśmian, *Pszczoły*, [w:] tegoż, *Poezje wybrane*, Wrocław 1983, s. 160–161.

Po przeczytaniu wiersza *Pszczoły* wykonaj polecenia i odpowiedz na pytania:

Ćwiczenie 7

Scharakteryzuj czasoprzestrzeń ustanowioną w ramach rzeczywistości przedstawionej wiersza. Znajdź i weź pod uwagę przejawy „usytuowania” zaświatów względem doczesnej rzeczywistości.

Ćwiczenie 8

Omów wizję zaświatów przedstawioną w wierszu. Zwróć uwagę na rekwizyty budujące zaświatową scenografię oraz na atrybuty, reprezentujące pośmiertny byt zmarłych. Na tej podstawie sformułuj wniosek na temat nacechowania wizji zaświatów kreowanej przez Leśmiana.

Ćwiczenie 9

Określ sens zastosowania motywu pszczół. Wskaż – cytując – atrybuty, które to znaczenie dopełniają.

Ćwiczenie 10

Przedstawienie pszczół w wierszu wykorzystuje – oprócz atrybutów „pszczelich” – także atrybuty związane z żywiołami. Wskaż te atrybuty, określ żywioły, jakie reprezentują, a następnie wyjaśnij funkcję tak zorientowanego obrazowania.

Ćwiczenie 11

Cytując odpowiednie fragmenty tekstu i stosownie je komentując, odpowiedz na pytania:

- A. Jaką reakcję w zaświatach wywołuje pojawienie się pszczół?
- B. Z czego ta reakcja wynika?
- C. Czy pszczoły mogą zostać uznane za motyw witalistyczny? Dlaczego?
- D. Poprzez jakie przypomniane doświadczenie zmarli „istnieją bardziej”, są „bliżej” życia?
- E. Które bytowanie – doczesne czy zaświatowe – ma w tej wizji wartość pozytywną? Uzasadnij swoje wskazanie.

Ćwiczenie 12

Znajdź w tekście i omów te fragmenty, które wyrażają stopniowalność istnienia.

Ćwiczenie 13

Przyporządkuj wybrane z wiersza atrybuty do odpowiedniej kategorii, klasyfikując je jako reprezentujące „życie” bądź „śmierć/ zaświaty”.

Znaki życia

Znaki śmierci/zaświatów

noc wiekuista

bytowanie „cieniste”

mrok

mgła

kolor złoty

światło

noc Lipcowa

cielesność

ból

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Zastanów się nad sensem frazy „wzdłuż śmierci i w poprzek żywcem się złotawia”. Wyjaśnij, jakie znaczenie reprezentuje w tym fragmencie określenie „żywcem”?

Polecenie 3

Opisz odczucia, jakie budzi w tobie Leśmianowska wizja zaświatów.

Metafizyka codzienności Leśmiana

Uwaga!

Poeta, Marcin Sendecski, o aktualności poezji Bolesława Leśmiana: Metafizyka codzienności Leśmiana. Link znajdziesz tutaj:

<https://www.polskieradio.pl/9/396/Artykul/258034,Metafizyka-codziennosci-Lesmiana>

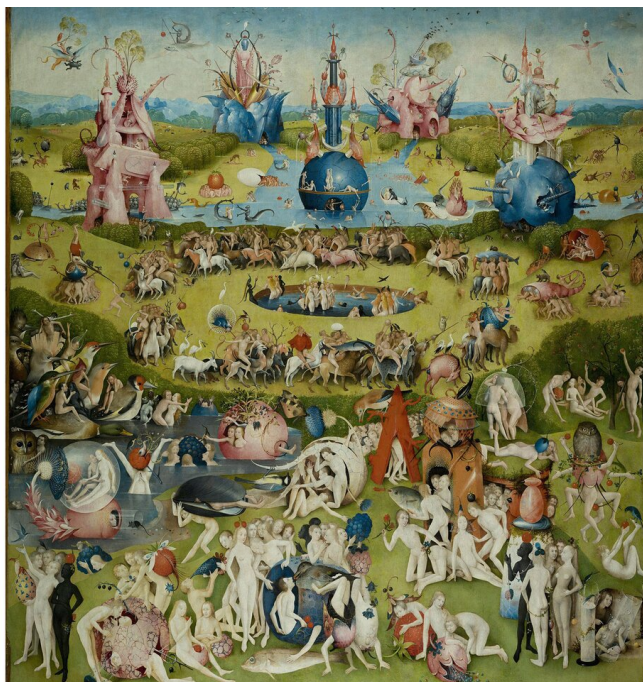
Polecenie 4

Wysłuchaj uważnie wypowiedzi Marcina Sendeckiego, a następnie wyjaśnij, w jakich walorach poezji Bolesława Leśmiana Sendecski dostrzega argument na rzecz trwałej aktualności i atrakcyjności tej poezji dla odbiorców.

Polecenie 5

Wyjaśnij, czy zgadzasz się ze sformułowaną przez Marcina Sendeckiego oceną poezji Bolesława Leśmiana? Przedstaw i uzasadnij swą wypowiedź.

W ogrodzie rozkoszy

Tryptyk

Źródło: Hieronim Bosch, *Ogród ziemskich rozkoszy*, olej na desce, Museo del Prado, Madryt, domena publiczna.

Polecenie 6

Pierwotny tytuł obrazu Hieronima Boscha brzmiał *O próżnej sławie i ulotnym smaku truskawki*. Oceń, który z tytułów nadanych dziełu uważasz za bardziej trafny. Przedstaw i uzasadnij swą wypowiedź.

Ćwiczenie 14

Wyjaśnij, jak można odczytać symbolikę owoców przedstawionych na obrazie Boscha. Sformułuj co najmniej trzy hipotezy interpretacyjne.

Polecenie 7

Zastanów się i wyjaśnij, jaki związek dostrzegasz między motywem kochanków a obrazem ogrodu i owoców. Uzasadnij swą wypowiedź.

Zadaniowo

Polecenie 8

Rozważ w formie eseju następujący problem: „Doświadczenie zmysłowe – potęgowanie istnienia czy ucieczka od nicości?”

Polecenie 9

Napisz wypracowanie o charakterze argumentacyjnym na temat: „Różne oblicza miłości w literaturze”. Rozważ problem odwołując się do:

- utworu *W malinowym chruśniaku*,
- wybranej lektury obowiązkowej,
- wybranego tekstu kultury.

Przedstaw również swoje zdanie i je uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 400 słów.